

Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Інститут спеціальної педагогіки і
психології імені Миколи Ярмаченка
НАПН України
Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька
національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

*VI Міжнародного конгресу зі спеціальної
педагогіки та психології
«Особливі діти: освіта і соціалізація»*

CONFERENCE PROCEEDING

*of the 6th International Congress on Special
Education and Psychology
"Special Children: Education and Socialization"*

1-2 жовтня 2020 року
October 1-2, 2020

Запоріжжя, Україна
Zaporizhzhia, Ukraine

Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Інститут спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Ярмаченка НАПН України
Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-
реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

**VI Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології
«Особливі діти: освіта і соціалізація»**

CONFERENCE PROCEEDING

**of the 6th International Congress on Special Education and Psychology
"Special Children: Education and Socialization"**

1-2 жовтня 2020 року
October 1-2, 2020

Запоріжжя, Україна
Zaporizhzhia, Ukraine

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України (протокол № 8 від 05 жовтня 2020 р.)
Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради (протокол № 3 від 27 жовтня 2020 р.)

Рецензенти:

Клопота Є. А., доктор психологічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та психології освітньої діяльності Запорізького національного університету

Павленко А. І., доктор педагогічних наук, професор, дійсний член Академії наук вищої освіти України, професор кафедри соціальної роботи комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

Головні редактори:

Засенко В. В., дійсний член (академік) Національної академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України

Нечипоренко В. В., доктор педагогічних наук, професор, ректор комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

Редакційна колегія:

Прохоренко Л. І., доктор психологічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України

Гордієнко Н. М., доктор соціологічних наук, доцент, проректор з наукової роботи комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

Маврін В. В., кандидат педагогічних наук, завідувач науково-методичного відділу комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

Кудінова М. С., кандидат психологічних наук, методист науково-методичного відділу комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

Галієва О. М., кандидат психологічних наук, методист науково-методичного відділу комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

Ярмола Н. А., кандидат педагогічних наук, завідувач відділу інклюзивного навчання Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України

Особливі діти: освіта і соціалізація : збірник тез доповідей VI Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології (Київ-Запоріжжя, 1-2 жовтня 2020 р.). Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2020. 310 с.

Special Children : Education and Socialization : 6th International Congress on Special Education and Psychology : Conference proceeding (Kyiv-Zaporizhia, October 1-2, 2020). Zaporizhia : Khortytisia National Academy Publishing, 2020. 310 pages.

ISBN 978-966-8157-88-2

Збірник тез містить матеріали, представлені на VI Міжнародному конгресі зі спеціальної педагогіки та психології «Особливі діти: освіта і соціалізація» (1-2 жовтня 2020 року). Напрями роботи конгресу: стратегії навчання дітей з особливими потребами в умовах реалізації концепції Нової української школи; освіта дітей з особливими потребами: міжнародний та вітчизняний досвід, інклюзивне навчання: реалії сьогодення, кадрове забезпечення системи освіти дітей з особливими потребами: підготовка, професійний саморозвиток, інноваційні технології психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами, комп'ютерні технології та дистанційне навчання дітей з особливими освітніми потребами, психолого-педагогічна допомога родинам дітей з особливими освітніми потребами. Збірник адресовано науково-педагогічним працівникам, викладачам, аспірантам, студентам, які цікавляться інноваційним розвитком системи освіти України, актуальними проблемами освіти і соціалізації дітей з особливими освітніми потребами.

УДК 376-056.26

ISBN 978-966-8157-88-2

© Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, 2020

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНІ ЛИСТИ	10
ПЕРЕДМОВА	32
Шевцов А. Г., Никоненко Н. В. ЕТИЧНИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ КОДЕКС ВЧИТЕЛЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	34
РОЗДІЛ 1. СТРАТЕГІЇ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	37
Баль Н. Н., Лемех Е. А., Феклистова С. Н., Филипович И. В. ИЗМЕНЕНИЕ КОНЦЕПТУАЛЬНЫХ ОСНОВАНИЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПСИХОЛОГО- МЕДИКО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ КОМИССИИ КАК ОСНОВА РЕОРГАНИЗАЦИИ ЕЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ.....	37
Бокижанова Г. К., Голомазова Е. А. СОВРЕМЕННАЯ ПАРАДИГМА ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....	39
Бондаренко А. Ю. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ Й УПРАВЛІННЯ ІНКЛЮЗИВНИМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ.....	41
Возчикова Н. В. АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПЕРЕДУМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ «ШКОЛИ ВІДПОВІДАЛЬНОГО БАТЬКІВСТВА» В УМОВАХ ЦЕНТРУ РАННЬОЇ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ.....	45
Доценко О. О. ПОСЛУГА РАННЬОГО ВТРУЧАННЯ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	48
Жанысбаева Р. М., Бакарамова С. А. МЕТОДИЧЕСКАЯ СЛУЖБА ДЕТСКОГО САДА.....	50
Зінченко О. А. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	53
Маврін В. В. ОСВІТНЬО-СОЦІАЛІЗАЦІЙНА ТРАЄКТОРІЯ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ІНТЕРПРЕТАЦІЙНИХ ПАТЕРНАХ ПЕДАГОГІКИ ЖИТТЄСТВОРЧОСТІ.....	56
Мосаєв Ю. В. ОБҐРУНТУВАННЯ КОНЦЕПТУ «NATURAL THERAPY» ЯК ІННОВАЦІЙНОГО НАРАТИВУ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ.....	59
Науменко О. А., Петух Д. В. СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ПРОФИЛАКТИКЕ ДИСКАЛЬКУЛИИ У ДЕТЕЙ С ТЯЖЕЛЫМИ НАРУШЕНИЯМИ РЕЧИ.....	61
Нечипоренко В. В. КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛІЗАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСВІТНЬО- РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЗАКЛАДІВ У СУЧАСНОМУ КОРЕКЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ.....	63
Позднякова О. Л. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ СТАНОВЛЕННЯ ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТНЬО- РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ЗАКЛАДУ.....	68
Рашкевич М. В. КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНА РОБОТА З ДІТЬМИ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ НА УРОКАХ ПРЕДМЕТА «ДИЗАЙН І ТЕХНОЛОГІЇ».....	72
Ревуцька О. В., Линдіна Є. Ю. КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД В ПРОФІЛАКТИЦІ МОВЛЕННЄВИХ ТА МІОФУНКЦІОНАЛЬНИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	74
Сидорашко Д. О. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	76

Таликова Г. Т. ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....	78
Федорова Н. В. ГУМАНІСТИЧНА ПАРАДИГМА У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ЛОГОПЕДІВ ЯК ВИМОГА СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	80
РОЗДІЛ 2. ОСВІТА ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ: МІЖНАРОДНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД.....	83
Бакарамова С. А., Жанысбаева Р. М. ВОСПИТАНИЕ ПАМЯТИ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА.....	83
Бондаренко В. В. ДЕТИ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ: ПРОБЛЕМЫ, ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ РЕШЕНИЯ.....	85
Боровик О. І. ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ МІОПІЇ У ДОРΟΣЛОГО НАСЕЛЕННЯ ТА У ДІТЕЙ.....	87
Гаврилова Н. В. ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОФІЗИЧНИХ ПАТОЛОГІЙ ДІТЕЙ ІЗ ІНВАЛІДНІСТЮ.....	90
Гордієнко Н. М. ОСВІТНЬО-РЕАБІЛІТАЦІЙНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ЗАСВОЄННЯ СОЦІАЛЬНИХ НОРМ УЧНЯМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ПРОЦЕСІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ.....	92
Дорохіна О. М. ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ТА ЕРГОТЕРАПІЯ МЕТОДАМИ ЙОГИ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ.....	95
Дробот О. А. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ 5 КЛАСІВ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ.....	97
Кіріллова А. О. ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ ЩОДО ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ НА ПРАКТИЧНОМУ РІВНІ ЧАСТИН МОВИ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ.....	101
Клочкова Ю. В. АКТУАЛЬНІСТЬ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ СТУДЕНТІВ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	103
Крайняк О. Є. ВІДДАЛЕНІ НАСЛІДКИ УШКОДЖЕНЬ ПЛЕЧА НА ЯКІСТЬ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ.....	105
Крапіва Д. М. МЕТОДИ ОЦІНКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПАЦІЄНТІВ З НЕВРОЛОГІЧНИМИ ЗАХВОРЮВАННЯМИ.....	107
Липа В. О. ДЕЯКІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЗРІЛОСТІ ОСІБ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ В СИСТЕМІ КОРЕКЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	109
Лопатинська Н. А. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ.....	112
Маковій М. Ю. КІНЕЗІОЛОГІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНА МЕТОДИКА РОЗВИТКУ РУХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ДИТЯЧИМ ЦЕРЕБРАЛЬНИМ ПАРАЛІЧЕМ.....	115
Павленко А. І. БІОГРАФІЧНИЙ МЕТОД ПЕДАГОГІКИ ЖИТТЄТВОРЧОСТІ У СОЦІАЛЬНО- ПЕДАГОГІЧНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	117
Перекопська М. С. РОЛЬ АРТ-ПЕДАГОГІЧНИХ МЕТОДІВ У ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ КРЕАТИВНОСТІ ПІДЛІТКІВ.....	119

Петриченко Н. Л. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ....	121
Свиридович І. А., Литвин М. І. FORMATION OF DIALOGIC SPEECH AMONG STUDENTS WITH INTELLECTUAL INSUFFICIENCY.....	123
Свіріденко О. Г. ФОРМУВАННЯ ЗВУКО-СКЛАДОВОЇ СТРУКТУРИ СЛОВА У ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ.....	125
Сілявіна Ю. С. ЗАРУБІЖНА ПРАКТИКА ПЕДАГОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	127
Суятинова К. Є. СУПРОВІД ВИХОВАТЕЛЯ-ТЮТОРА ОБДАРОВАНОЇ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	132
Чумаченко В. В. ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	135
Шалтаєва Р. Ж., Сарбасова К. А. ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ РЕЧИ МЛАДШИХ ДОШКОЛЬНИКОВ.....	137
Шилєнкова Л. В. ПРИНЦИПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТРАЄКТОРІЇ РОЗВИТКУ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В СУЧАСНІЙ ДИДАКТИЦІ.....	140
Шинкаренко О. О. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ ЗОРУ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	142
РОЗДІЛ 3. ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ.....	145
Білінська Г. Д. ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ З ЦЕРЕБРАЛЬНИМ ПАРАЛІЧЕМ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО КЛАСУ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	145
Бодунова Т. О. КОРЕКЦІЙНА ПРОГРАМА ДЛЯ ДІТЕЙ З ПРОБЛЕМАМИ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ МЕТОДАМИ СХІДНИХ ГІМНАСТИК.....	147
Бойко О. С. БЕЗБАР'ЄРНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ДЛЯ ЛЮДЕЙ ЩО ПЕРЕСУВАЮТЬСЯ НА КРІСЛІ КОЛІСНОМУ.....	149
Былино М. В. ДЕЯТЕЛЬНОСТНЫЙ АСПЕКТ ФОРМИРОВАНИЯ СОЦИАЛЬНЫХ УМЕНИЙ ОБУЧАЮЩИХСЯ С ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ НЕДОСТАТОЧНОСТЬЮ.....	151
Волкова С. С. ФОРМУВАННЯ ПОБУТОВИХ НАВИКІВ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ У ДІТЕЙ 3– 4 РОКІВ З ЗАТРИМКОЮ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ.....	153
Джус О. В. ІНДЕКС ІНКЛЮЗІЇ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ «ДИТИНИ ЩАСЛИВОЇ» (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ А. МАКАРЕНКА).....	155
Ковшар О. В. АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В СУЧАСНОМУ ЗДО.....	157
Львовчкіна С. О. КОРЕКЦІЙНА РОБОТА НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ ЯК ДІЄВИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ З ТОТАЛЬНОЮ АБО ЧАСТКОВОЮ СЛІПОТОЮ.....	159

Былино Марина Владимировна,
кандидат педагогических наук, доцент кафедры логопедии
Института инклюзивного образования,
Учреждение образования
«Белорусский государственный педагогический университет
имени Максима Танка»,
г. Минск, Республика Беларусь

ДЕЯТЕЛЬНОСТНЫЙ АСПЕКТ ФОРМИРОВАНИЯ СОЦИАЛЬНЫХ УМЕНИЙ ОБУЧАЮЩИХСЯ С ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ НЕДОСТАТОЧНОСТЬЮ

Цели современного образования в Республике Беларусь переосмысляются в направлении гуманизации педагогического процесса, обеспечения равных прав и возможностей в получении образования всеми лицами с особенностями психофизического развития (ОПФР), поддержки и реализации инклюзивных тенденций в образовании.

Гуманистический, личностно ориентированный подход к развитию детей с интеллектуальной недостаточностью, заключается в формировании у них практически целесообразной деятельности, выдвигении на первый план общих и специальных умений, непосредственно востребуемых в жизни. В реалиях современного общества значимой является способность детей означенной категории пользоваться на практике имеющимися у них знаниями, умениями, навыками, способами действий для развития собственной практической деятельности. Это обуславливает необходимость переосмысления составляющих образовательного процесса, в частности условий и факторов жизнедеятельности детей этой группы.

Деятельностная основа обучения означает, что в центре внимания педагогов находится личность ребенка с интеллектуальной недостаточностью, ее мотивы, цели, потребности, а условием самореализации личности является деятельность, в контексте нашего исследования – рисуночная. Программное содержание отражает деятельностную основу, характерными особенностями которого выступают: мотивированность процесса обучения; возможность проявить самостоятельность в выборе средств достижения поставленной цели; осуществление контроля и самоконтроля, оценки и самооценки.

Учет деятельностного подхода при формировании социальных умений обучающихся с интеллектуальной недостаточностью усиливает значимость познавательного мотива и конкретной учебной цели. Анализ программы позволил найти подтверждение данной позиции в задаче «формировать представления о том, что поделки, рисунки и аппликации изображают реальные предметы, явления окружающего мира». Включение ребенка с интеллектуальной недостаточностью в коллективную рисуночную деятельность и активизация его познавательной активности осуществляется посредством взаимосвязи материала с повседневной жизнью и с интересами обучающихся, планирования уроков с использованием всего многообразия форм и методов работы, оценивания достижения не только отметкой, но и содержательной характеристикой.

Реализация деятельностного подхода при формировании социальных умений осуществляется при условии мотивации обучения. Ключевыми позициями выступают: актуализация требований выполнения рисуночной деятельности («надо»); создание условий для возникновения внутренней потребности включения в учебную деятельность («хочу»); учет возможностей выполнения поставленной задачи («могу»).

При формировании нового знания у детей с интеллектуальной недостаточностью важно создать ситуацию необходимости его появления, т. е. проблемной ситуации, в которой знания не даются в готовом виде, а приобретаются в ситуации поиска с проявлением познавательной активности («Для чего нужен предмет?», «Чего не хватает для работы?»). Поэтому в процессе рисуночной деятельности реализация программного материала осуществляется посредством формирования эмоционального положительного отношения к процессу создания продукта, самой деятельности, результатам своих работ и работ сверстников. Важное место при этом

отводится созданию ситуации успеха, поощрению и др., что обеспечивает не только развитие общеучебных и социальных умений, но и воспитание личности. Программа по изобразительной деятельности предусматривает формирование умений радоваться в процессе работы, адекватно принимать помощь взрослого в дополнении и завершении рисунка, показывать друг другу свои рисунки и поделки и др.

Для планирования и организации рисуночной деятельности в условиях дома-интерната важно понимать критерии результативности реализации социальной направленности урока:

- поставленные задачи реализуются с целью передачи социального опыта от педагога к каждому ребенку с интеллектуальной недостаточностью;

- педагог систематически обучает детей осуществлять рефлексивное действие (оценивать свою готовность, осуществлять поиск недостающего предмета, находить причины затруднений и т. п.);

- используются разнообразные формы, методы и приемы обучения, повышающие степень активности обучающихся в процессе формирования социальных умений;

- педагог эффективно сочетает репродуктивные и проблемно-поисковые методы обучения, учит детей работать по инструкции;

- ставятся задачи и четкие критерии самоконтроля и самооценки (осуществляется специальное формирование контрольно-оценочной деятельности у обучающихся: формируем оценку результатов работы ребенка по наводящим вопросам взрослого, сравнивая ее с образцом, используя слова «верно», «не верно», «такой», «не такой»);

- педагог стремится оценивать реальное продвижение каждого ребенка, поощряет и поддерживает минимальные успехи;

- педагог планирует коммуникативные задачи урока согласно требованиям программы: детей обучают эмоционально реагировать на красивые сочетания цветов, подбор предметов в композициях; рассказывать о последовательности выполнения работы; давать оценку своим работам и работам сверстников, при этом педагог принимает и поощряет выражаемые детьми вербальные и невербальные реакции;

- стиль отношений между детьми в процессе рисуночной деятельности поддерживает атмосферу сотрудничества, сотворчества, психологического комфорта, осуществляется личностное взаимодействие через установление отношений, совместную деятельность и т. д.

В рамках деятельностного подхода формирование социальных умений в процессе рисуночной деятельности обеспечивает:

- прогнозирование и фиксирование индивидуального затруднения в освоении социального умения;

- выявление места и причины затруднения, для чего детям с интеллектуальной недостаточностью предлагается воспроизвести выполненные операции и зафиксировать (вербально и знаково) место, операцию, где возникло затруднение; соотнести свои действия с используемым способом действий (алгоритмом, понятием и т. д.) и на этой основе выявить и зафиксировать во внешней речи причину затруднения;

- рефлексию рисуночной деятельности.

На данном этапе фиксируется новое содержание, изученное на уроке, и организуется рефлексия и самооценка учениками собственной учебной деятельности. В завершение соотносятся ее цель и результаты, фиксируется степень их соответствия, намечаются дальнейшие цели деятельности.

Таким образом, организация рисуночной деятельности, в процессе которой формируются социальные умения обучающихся с интеллектуальной недостаточностью, построена с опорой на:

- практические действия обучающихся в целях поиска наиболее оптимальных вариантов разрешения учебной проблемы;

- возрастающую роль самостоятельности по разрешению проблемных ситуаций в процессе рисования;

- обеспечение динамики в когнитивном и социальном развитии обучающихся с интеллектуальной недостаточностью.

Список литературных источников

1. Ананьев Б. Г. Личность, субъект деятельности, индивидуальность : монография / Б. Г. Ананьев. – М. : Директ-Медиа, 2008. – 134 с.
2. Былино М. В. Методические рекомендации по реализации программы «Изобразительная деятельность» / М. В. Былино // Коррекционно-педагогическая работа в домах-интернатах для детей с умственным и физическим недоразвитием : учеб-метод. пособие для педагогов / И. К. Боровская [и др.] ; под ред. Т. В. Лисовской. – Минск : Четыре четверти, 2010. – С. 338–386.
3. Леонтьев А. Н. Личность и деятельность / А. Н. Леонтьев // Вопросы философии. – 1974. – № 5. – С. 65–68.
4. Маллер А. Р. Социализация детей с выраженной умственной недостаточностью : практич. пособие / А. Р. Маллер. – М. : АПК и ППРО. – 2008. – 202 с.
5. Мудрик А. В. Социальная педагогика : учебник для студ. учреждений высш. проф. образования / А. В. Мудрик. – 8-е изд., испр. и доп. – М. : Академия, 2013. – 240 с.

Збірник тез доповідей

**VI МІЖНАРОДНОГО КОНГРЕСУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ
ТА ПСИХОЛОГІЇ
«ОСОБЛИВІ ДІТИ: ОСВІТА І СОЦІАЛІЗАЦІЯ»**

Conference proceeding

**OF THE 6TH INTERNATIONAL CONGRESS ON SPECIAL EDUCATION
AND PSYCHOLOGY
"SPECIAL CHILDREN: EDUCATION AND SOCIALIZATION"**

Головні редактори:

**Засенко В'ячеслав Васильович
Нечипоренко Валентина Василівна**

Літературні редактори – Н. Руколянська, Т. Євченко

Матеріали тез подані мовою оригіналу.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір,
точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних,
власних імен та інших відомостей

Комп'ютерне верстання – П. В. Демченко
Дизайн обкладинки – Т. В. Геворкян-Тарасова

Підписано до друку 07.10.2020
Формат 60x84/8. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Друк Riso.
Ум. друк. арк. 36,04.
Наклад 100 пр. Зам. №93

Видавництво комунального закладу вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
Україна, 69017, м. Запоріжжя, вул. Наукового містечка, 59.
Свідоцтво: ДК № 7031 від 27.12.2019 р.
тел./факс: (061)283-20-01, (061)283-20-05.
E-mail: p26052017@gmail.com
E-mail: info@khnnra.zp.ua
Сайт: khnnra.edu.ua